

AİLE İÇİ ŞİDDET DOMESTIC VIOLENCE

Çiğdem Müge HAYLI*
Mira Rana GÖKDOĞAN**

Öz

Aile içi şiddet; sosyal, kültürel ve ekonomik seviyesi ne olursa olsun değişik bölgelerde, kültürlerde yaşayan ailelerin ortak meseledir. Önceden bakıldığında sadece aileye özel bir olgu olarak nitelendirilen şiddet şu an günümüzde geniş bir toplumsal çerçevede ve dünyada sık görülen soyo-kültürel bir sorun olarak ele alınmakta ve bu sorunun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasının önemine dikkat çekilmektedir. Ayrıca bir halk sağlığı problemi olarak da kabul edilmesi üzerinde durulmaktadır. Aile içi şiddet; bir bireyin, ailesindeki üyelerle karşı uyguladığı fiziksel ve psikolojik saldırı olarak nitelendirilmektedir. Şiddet çoğu zaman aile içinden güçlü olan kişinin zayıf olan kişiye uyguladığı kaba kuvvet olarak da tanımlanır. Aile içi şiddet günümüzde artık hayatımızın bir parçası gibi olmuştur. Çünkü her toplumda köyden kente şiddet olayları gözlenmektedir. Aile içi şiddet, sonuçları itibariyle bireylerde depresyon, stres ve ruhsal bozukluklarını da beraberinde getirmektedir. Aile içi şiddete kadınların ve çocukların daha çok maruz kaldığı gözlenmiştir. Klasik Türk toplumu olarak erkeğin kadından üstün olduğu kabul edilip kadının istismara maruz kaldığı görülmektedir. Aile içi şiddete yönelik mücadelede olumlu sonuçlar alınmaktadır. Bireysel olarak düşünülmesi gereken aile şiddet, konusunda önlemler almak toplumun görevidir. Bu çalışmada aile içi şiddetin nedenleri, belirtileri, önleme yolları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddetin Tanımı; Aile Şiddeti Nedenleri; Depresyon.

Abstract

Family violence is a common issue for families living in different regions and cultures, regardless of their social, cultural and economic level. Violence, which is considered as a family-specific phenomenon in the past, is now considered to be a common, widespread social-cultural problem in the world and a common socio-cultural problem in the world. Especially, it is emphasized to be accepted as a public health problem. Domestic violence is defined as the physical and psychological assault of an individual against his or her family members. Violence is often characterized as the brute force applied by the powerful person to the weak person. Today, it forms part of our lives. Because violence is observed in every society from village to city. Domestic violence is associated with depression, stress and mental disorders in individuals who are being applied to all members of their families. It has been observed that women and children are more exposed to domestic violence. As a classical Turkish society, it is seen that men are superior to women and women are abused. In order to prevent domestic violence as a society, various practices are being implemented and positive results are obtained. It is observed that we are not only thinking individually as a society, but as a union and taking measures for domestic violence. In this review, the subjects who are exposed to domestic violence, their causes, symptoms and ways of prevention are discussed.

Keywords; Definition of Domestic Violence; Causes Of Family Violence; Depression.

* Koç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ORCID No: 0000-0001-7630-9619.

** Doç. Dr., Kıbrıs İlim Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesi, ORCID No: 0000-0002-5075-9192, Girne-KKTC, miragok@gmail.com-

1. Giriş

Şiddet; hayatımızın her alanında gelişen, yaygınlaşan, durdurulamayan ve hayatımızı her yönüyle etkileyen olumsuz tehdit oluşturan bir etkidir. Tehdidin önemini anlamak için, evrende 1.6 milyondan fazla insanın yaşamını şiddet sebebiyle kaybettiğinden bahsetmek büyük önem taşımaktadır (World Health Organization (WHO), 2002). Diğer bir ifadeyle; eşlerin birbiri arasında, aynı evde yaşayan akrabalara yönelik, evli olunmasına rağmen mahkeme kararı ile ayrı evlerde yaşayan eşlerin birbirlerine karşı uyguladıkları davranışlar olarak gözlemlenmiştir. Şiddetin, yaygın bir şekilde görülmesi sanki hayatın parçasıymış gibi kabullenmesini de beraberinde getirmektedir (Page ve İnce, 2008, 22). Günümüz toplumlarında şiddet, alışkanlık haline gelmiştir ve çoğu ebeveynler tarafında normal olarak karşılanmaktadır.

Dünya genelinde yapılan 48 anketin araştırmaların sonucunda kadınların % 10'u ve % 69'unun yaşamlarının bir kısmında fiziksel şiddete ve saldırıya maruz kaldırığı görülmüştür (WHO, 2002). Mesela Uzak Doğu ülkesi olan Japonya'da yapılan araştırmaya göre kadınların %10'dan az bir kısmı fiziksel şiddete, %57'lik kısmının hem dayak, hem cinsel hem de sözlü istismara uğramış oldukları belirlenmiştir (Yoshihama ve Sorenson, 1994, 65). Türkiye'de ise aile içi şiddet olaylarına birçok yönelik araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda, şiddet oranları ciddi rakamlara ulaşmaktadır. Güler ve arkadaşlarının 2005'te Sivas'ta gerçekleştirdiği 15-49 yaş aralığı olan 169 evli bayanlardan yapılan araştırmaya göre % 40.7'lik kısmının aile içi şiddete uğradığı, % 91'inin eşi, % 22.7'sinin eşinin akrabaları, % 19.7'sinin yakın akrabaları tarafından şiddete maruz kaldığı görülmüştür (Güler, Tel ve Tuncay, 2005, 52). Ailelerde şiddet olayı görülmesine rağmen saklı tutulmakta, nedenleri göz ardı edilmekte ve çözüm için herhangi bir yola başvurulmamaktadır (Karakuş Öztürk, 2012, 26). Bunun sonucunda şiddet görülen toplumlarda ve ailelerde mutsuz ve sağlıklı bireyler yetişmekte, şiddeti bir çözüm aracı olarak gören toplumlar oluşmaktadır.

Aile içi şiddet ve istismar farklı yollarla karşımıza çıkmaktadır (Yetim ve Şahin, 2009, 48). Yakınımızda ve çevremizde şiddet olaylarını tanımlayabiliriz. Fiziksel şiddet, aile içinde çok fazla karşılaşılan şiddet türüdür. Genel anlamda şiddet; dayak, tokat, dövme, üzerine bir şeyler dökme, kesici aletler ile zarar verme, zorla cinsel istismara uğratma, öldürme, ateşli silahlar gibi yöntemlerle bireye zarar verme durumudur. Duygusal şiddet; bağırma, aşağılama, azarlama, tehditkâr sözler söyleme, kişiyi başkasının yanında rencide etme gibi davranışlar olarak ifade edilebilir. Ekonomik şiddet, bireylerin istedikleri gibi gelir ve çalışma hayatlarının kısıtlanması ve hayatlarından geri alınması da ekonomik şiddet olarak tanımlanabilmektedir (Wha-soon, 1994, 149).

1.1. Aile İçi Şiddeti Yaşayan Bireyler

Aile içi şiddeti yaşayan bireylerden en önde geleni kadınlardır. Kadına yapılan aile içi şiddet eski zamanlarda cehalet kaynaklı iken; günümüzde sosyal hayatı değişen, kırsal kesimden kente yerleşmenin bir sonucu olarak önüne geçilemeyen, engellenemeyen bir olaydır (Altınay ve Arat, 2009, 3). Şiddet her türlü alet vb. yöntemlerle uygulanmakta; yaralanmalara ve ölümlere neden olmaktadır. Şiddete kadınlardan sonra çocukların maruz olduğu görülmektedir (American Psychological Association, 1996). Kadınlara uygulanan şiddet sadece fiziksel değil; sözlü şiddet, duygusal şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet olarak sıralanır. Şiddet uygulanan toplumumuzda kadınlarda benlik saygısında bozulma, sosyal izolasyon, mutsuzluk, depresyon, intihar gibi olaylar sık görülmekte birlikte aynı zamanda aile yapısı ve düzeni bozmaktadır. Çocuklarda ise içe kapanık bir ruh haliyle birlikte kendisiyle barışık olmayan ve gelecek için mutsuz bireylerin yetişmesine zemin hazırlanmaktadır (APA, 1996).

1.2. Aile İçi Şiddette Risk Faktörleri

Bazı uzmanlara göre aile içi şiddete sebep olan kötü davranışlar için çeşitli risk faktörleri belirlenmiştir (American Psychological Association, 1996). En önemli sebep olarak yoksulluk ve babanın alkol kullanması zikredilmektedir. Günümüzde daha çok ekonomik sıkıntılar, eşler arasında uyumsuzluk, kıskançlık ve kadına yönelik cinsel istismar aile içi şiddetin ortaya çıkmasında en etkili sebeplerdir (Jackson, 1999, 234). Bunun yanı sıra, bireylerde görülen biyolojik nedenlerin de etkili olduğu ifade edilmektedir: hormonların etkisi, şizofreni, paranoid şizofreni gibi kişilik sorunları, halüsinasyonlar (gerçekte var olmayan şeyleri görme, duyma veya kokusunu alma), duygusal cevapların kaybı, sosyal ilişkilerin bozulması gibi belirtilerle ortaya çıkan şizofreni ve özel bir çeşidi olan şüphe, kıskançlık, kendini beğenmişlik gibi duygular ve çeşitli akıl hastalıkları da biyolojik nedenler arasında sıralanabilir. Ayrıca sorumsuzluk ve düşüncesiz hareket etme, suç niteliğinde davranışlar sergileme ve antisosyal kişilik bozuklukları da şiddetin biyolojik nedenlerin arasında sayılabilir. Psikolojik nedenler arasında; kişinin mutsuz olması, kendini değerli hissetmemesi gibi etkenlerde görülmektedir. Aile içinde yaş farkı olması ve dini etkenler de aile içi şiddetin nedenleri arasında gösterilmiştir. Özellikle çocuklara yönelik şiddetin yaygın bir şekilde görülmesi onların ilerideki hayatlarında da şiddet yanlısı olacağı göz önünde bulundurulmalıdır (Jackson, 1999, 235).

Tablo.1 Aile İçi Şiddetle İlgili Kavramlar ve Anlamları (Okan İbiloğlu, 2012, 207).

Kurban (Victimization)	Bireylerin her yönden(biyo-psiko- sosyal) zarar görmesidir.
Şiddet uygulayıcı/fail (Perpetrator)	Bireylere fiziksel,sözlü,cinsel, ekonomik yönden zarar veren kişilerdir.
Fiziksel istismar (Physical abuse)	Kadına veya çocuğa zarar vermedir.Döverek,vurarak,tekme atarak,üzerine birşey dökmek gibi yapılan eylemlerdir.
Şiddete Tanık Olan Çocuklar (Children witnessing to violence)	Çocuklarda şiddet olayını görme, anlama ile algılama ve bunun sonucunda çocukta olumsuz davranışların ölçeğidir.

1.3. Aile İçi Şiddetin Belirtileri

Aile içi şiddete maruz kalan çoğu kadın, istismar sonucunda oluşan yaralar nedeniyle doktora gitmemektedir. Doktorların, kadınların vücutlarında oluşan yaraların farkında olması önem arz etmektedir (Goroll, 2000, 101). Aşağıda yer alan semptomlar istismara ve şiddete maruz kalındığını göstermektedir:

- Uyku sıkıntısı
- Göğüs bölgelerinde ağrılar
- Panik bozuklukları
- Doğru bilgi verememe
- Kafa, göğüs, kol yaralanmaları
- Kesik izleri
- Sıyrıklar

- Değişik ilaçlar kullanması
- Endişeli olması
- Korku içinde olması gibi belirtiler gözlemlenmiştir (Yetim ve Şahin, 2009, 49).

Sağlık çalışanlarının şiddete uğramış olan kişileri rahatlatmaları, onların yanlarında olduklarını hissettirmeleri gerekir. Şiddete maruz kalmış kişiler kendilerini ifade edemezler, hep korku dolu bakışlarla çevresinden kendilerini soyutları görülmüştür. Soruları onları yargılamadan, tehdit oluşturmayacak bir üslupla sormak, istismarı ve şiddeti genel olarak sormaktansa doğal davranışları sormak, görüşmenin en azından bir kısmını, konuşmayı eşinin duyamayacağını güvence ederek kadınla yalnızken yürütmek, ilişkilerdeki engellerin ve sıkıntıların oranının ve eşi kötüye kullanmanın nadir olmadığını benimsemek faydalı olacaktır (Yetim ve Şahin, 2009, 51).

1.4. Aile İçi Şiddetini Önleme Yolları

Toplumumuzda aile şiddetini ortadan kaldırmak için sadece bireylere yönelik değil devlet yöneticilerinin de çeşitli önlemler alması gereklidir. Öncelikle çözüm çalışmalarına kadın ve aile şiddeti sorunun farkında olunması ile başlanmalıdır. Şiddeti önlemek için aile bireylerinin katkısının olması gereklidir (Kocacık, Kutlar ve Erselcan, 2007, 699). Şiddete karşı bilinçlendirici ve bilgilendirici çalışmalar ile toplumun konuya hassasiyetini sağlanmalıdır. Gerekli hukuki ve yasal politikalar kısa bir süre içinde hayata geçirilmeli ve suçlu bireylerin etkili bir şekilde cezalandırılmaları sağlanmalıdır. Televizyon programları mutlaka uzman kişilerden oluşan bir ekip tarafından denetimden geçirilmeli, yayınlar ailenin ve toplumun yapısını zedeleyecek etkenlerden uzaklaştırılmalıdır. Toplumla bütünleşik programlara yer verilmesi daha sağlıklı bir aile yapısını ortaya koyacaktır.

İntihar haberleri gibi içeriklerin sık sık yayınlanması engellenmelidir. Alkolle mücadelede daha etkin yollar getirilmeli, Yeşilay gibi diğer kurumlarla iş birliği içinde olunmalıdır. Bazı televizyon programlarında erkek düşmanlığı yapan, saygınlığını aşındıran feminist yaklaşımların yangına körükle gitmek olduğu gerçeği unutulmamalı ve bu bireylere işin doğrusu mutlaka anlatılmalıdır. Aile içi şiddete neden olan iletişim sorunu içinde aileler uzman bireylerce eğitimden geçirilmelidirler. Erkekler ve kadınlar aynı ortamı paylaştıklarından birbirlerine karşı saygılı olmalıdırlar. Aileler kamusal alanlarda ciddi, kapsamlı ve kuşatıcı eğitimler verilmeli; empati anlayışının topluma kazandırılması konusundaki çalışmalara ağırlık verilmelidir. Kötü örneklerden daha ziyade iyi örneklerin toplumda yaygınlaştırılması için gerekli çabalar sarf edilmelidir. Bunların uygulanması toplumun görevidir ve topyekün bir mücadele gerektirir. Aile içi şiddete uğramış kişilerin yardım alacağı kurumların bulunması şiddetin en aza indirgenmesine yardımcı olacaktır.

- Sosyal hizmetleri müdürlüğü
- Kadın, aile, çocuk ve sosyal hizmet danışma hattı (183)
- Sağlık kurumları
- Polis ve jandarma merkezleri
- Adliye Bakanlığı cumhuriyet savcılığı
- Kadın danışma birimleri
- Adli kurum kadın danışma merkezleri kurulları
- Kadın sivil toplum örgütleri olarak görülmektedir (Wha-soon, 1994, 148).

2. Sonuç

Aile içi şiddet denince akla öncelikle kadınlara yönelik şiddet gelmektedir. Şiddet, yapılan tüm çalışmalara karşın hala aşılamamış bir sorun olarak görülmektedir. Bu sorun;

kadının yanı sıra çocukları, yakınlarını etkilemesi nedeniyle adeta bir depresyon ve onun artçı sarsıntıları şeklinde toplumu da etkilemektedir. Şiddete maruz kalan bireylerin beden ve ruh sağlığını bozmakta; hatta hayatını yitirmesine neden olmaktadır. Şiddete tanık olan ve 'gerektiğinde' şiddeti yaşayan ve öğrenen çocuk ve ergenler vesilesiyle de kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Bu tür vakaların yoğun olarak gözlemlendiği toplumların da sağlıklı olması mümkün değildir. Kadını ve aileyi derinden etkileyen bir problemin varlığının, toplumun ruh sağlığını ve sosyal huzuru etkilememesi düşünülemez. Dolayısıyla sorunun çözümüne dair çabalara daha da hız verilmesi ve proaktif bir yaklaşımın izlenmesi gerekmektedir. Proaktif yaklaşım, problemleri daha oluşmadan önleyebilmek açısından önemlidir. Aile içi şiddetle mücadelede yaşanan en büyük sıkıntılardan biri de hâlâ reaktif yaklaşımların uygulamada ağırlık taşımasıdır. Toplumda bir sorun oluştuğundan sonra bu probleminin aşılabilmesi amacıyla çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Oysaki sorun oluştuğunda kadın, aile ve çevresinde geri dönülemez yıkımlar gerçekleşmiştir. Bu nedenle problemin önceden iyi analiz edilmesi, risk gruplarının tanımlanması, başta bu gruplar olmak üzere bütün toplumsal kesimlere öğrenim, danışmanlık, tanı, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin götürülmesi ve bu hizmetlerde sürekliliğin sağlanması, hizmetlerdeki aksaklıkların nedenlerinin belirlenmesi ve etki analizlerinin yapılması gerekmektedir. Sorunun çözümünde başarıya ulaşabilmesi; toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışıyla şiddete uğrayan kadınlar konusunda ilgili tüm yetkili şahıs, kuruluşlar ve siyaset yapıcılar tarafından da içtenlikle benimsenmesi ve şiddetle gerekli mücadelenin yapılmasıyla mümkün olacaktır.

Aile içi şiddeti görmezden gelen bir toplum, yeni acılara ve facialara kapı aralar. Ruh sağlığı uzmanları, aile içi şiddetin taraflarıyla yani hem mağdurlar ile hem de şiddeti yapan kişilerle temas halinde olmalıdır. Sürekli ruh sağlığı rutinleri gerçekleştirilmesi sağlıklı toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca şiddetin aile dışı ve toplumsal boyutunu da düşünerek hareket edilmelidir. Etkili ve caydırıcı nitelikteki yasaların yürürlüğe girmesi ve çocuğa ve kadına yönelik şiddetin azaltılması için uygun önlemlerin alınması sorunun çözümü için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Altınay, Ayşe Gül and Arat, Yeşim (2009). Violence against Women in Turkey: A Nationwide Survey, 1, 7.
- American Psychological Association (1996). Violence and the Family: Report of the American Psychological Association Presidential Task Force on Violence and the Family. Washington DC, American Psychological Association, 1, 12.
- Goroll, Allan H and Mulley, Albert G (2000). Primary care medicine: Office Evaluation And Management Of The Adult Patient. Boston. 3, 101.
- Güler, Nuran; Tel, Hatice ve Özkan Tuncay, Fatma (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 27, 51-56.
- Jackson, Susan (1999). Issues in the dating violence research: a review of the literature. Aggress Violent Behav, 4, 233-247.
- Karakuş Öztürk, Hatice (2012). Kadına Yönelik Şiddete Kadın Polislerin Bakış Açısı: Artvin İl Emniyet Müdürlüğü Örneği, Makalesi. Hacettepe Üniversitesi Dergisi, 1, 1-38.
- Kocacık, Faruk; Kutlar Aziz ve Erselcan, Feray (2007). Domestic violence against women: A field study in Turkey. The Social Science Journal, 698-720.
- Okan İbiloğlu, Aslıhan (2012). Aile İçi Şiddet. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 4(2): 204-222.
- Page, Ayten Zara ve İnce, Merve (2008). Aile içi şiddet konusunda derleme. Türk Psikoloji Yazıları, 11, 22-82.
- Wha-soon (1994). Study on the prevention of and countermeasures against domestic violence. Womens Stud Forum, 10, 148-171.
- World Health Organization. (2002). World report on violence and health: Summary. Geneva, World Health Organization.
- Yetim, Dilek ve Şahin, Erkan Melih (2008). Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. Aile Hekimliği Dergisi, 2, 48-52.
- Yoshihama, Mieko and Sorenson, Susan (1994). Physical, sexual, and emotional abuse by male intimates: Experiences of women in Japan. Violence and Victims, 9, 63-77.